

БРОЈ 10 ЛЕПТА

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампариа се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

У мрачним данима

Царих, 4 октобра

„Лајпцигер Најесте Нахристен“ пишу:

„Крајње је опасно што се сада, када се воде најогорченије борбе, шире гласови, да је борба бесциљна и већ изгубљена. И најчвршћа вера подрива се оваквим подмуклим радом. У срећним данима смејали би се том причању, али сасвим је друкчије данас, у овако мрачним часовима.“

Наш народ воли да га храбре. Треба га уверити да је победа сигурна.“

Плашило за децу

Под овим насловом изашао је чланак у загребачким «Новостима» као одговор на немачке претње. Ево неколико пасуса из тога чланка:

»У последње доба учестало је оговарање и готово неискрена претња са стране извесних немачких органа, а на адресу нас Словена. «Ви тражите што и Вилсон, ви сте дакле непријатељи монархије, ви сте велеиздајници» и т. д. Истина и правда остају истина и правда и онда кад излазе из уста противника. Ценимо да тако што не пориче ни немачко-алпски морал. Зато ми тврдимо да Вилсон добро говори, кад тражи, да народи и велики и мали и ситни и слаби, имају право да сами одреде своју судбину. А пошто је та морална, социјална и политичка истина у начелу призната од свих писмених Европљана, то ми не осећамо никакав оправдан страх, што се у томе служемо с председником Уније, па ни онда, кад би та лепа мисао, била попут Минерве, искочила таман из Вилсоновога мозга. Разумеју ли нас добро та господи?»

Но на жалост нашу и њихову, ствар не стоји баш тако! Идеја је та прилично стара и мислимо, да не би било баш тешко да јој се заметак нађе и у доба пре француске револуције. Но како нама није и не може бити данас до тога, да јој управо дан рођења утврдимо, то ћемо ми с дозволом оне господе рећи, да се изнеумрлих вртова славне француске револуције развио тако рећи категорички императив о праву самоопределења народа. Не знам да ли господи допуштају, да се из наших уста при-

дели епитет неумрли и епитет славни, кад се односе на француску револуцију. Логично и консеквентно би било, да нас ставе и ради те похвале на свој индекс. Но и поновно нам је ред, да пожалимо што не можемо да оној господи од разних друштава пружимо задовољство, да се ми позивамо, јеретички позивамо, на француску револуцију. — Оно, што данас Вилсон говори, говорили смо ми већ одавно. И те како.

У колико се пак тиче претњи са велеиздајом и слично, ми ћемо им још неколико речи да одговоримо.

Наша је стара реч: у једном селу прете, у другом их се не боје.

И ми, видите ли, ми се не бојимо. А знате ли зашто?

Најпре ћемо им рећи: Није велеиздаја, што ми чинимо, велеиздаја је што чините ви, јер ваше држање води у ништењу државе. Друго, ако и јесу сви народи више мање страшно препатили у овом рату, можда ја наш народ под своја три имена највише настрадао и изгубио на бојном пољу и иза фронта, па више готово и немамо шта да изгубимо. Политичку, господарску или финансиску слободу зар да нам отмете? Та то је давно било, тако давно, да више и не памтимо, кад смо ми све то имали. Зар за личну слободу и сигурност да страхујемо? Али зашто? Зар нас је мало стрељано, зар је мало затварано, осуђено, интернирано, конфинирано и обешено? Зар су мало наше читаве покрајине опљачкане, попаљене, и сисане, исушене, опустошене? Истина, апетит поштованог ва-

шега заступника Хајне-а није још засићен. Ако и ви, господи, имате онакав канибалски апетит, онакву жеђ из каменог доба, изволите наставити. Процедура је једноставна: денунцијација, подесно суђење и вешала танка, а евентуално после вешала музика на гробљу!

Не, господи Доберниг и другови, наше је народно питање једноставно, да не може једноставније бити — тврдите сами.

Ми Хрвати, Срби и Словенци један смо народ и један народ хоћемо да будемо, па нашу кућу хоћемо да удесимо, ми, јер ми знамо најбоље, од куд нас сунце греје, а од куд нас лед бије. Време ваших машинација, интрига и насиља подражавано од наше кратковидности и од опакости извесних агената, прошло је недавно, али дефинитивно. Убитачне по вашим мисионарима посејане сепаратистичне тежње, услед којих је Хрват копао очи Србину, а Србин Хрвату, а Словенац некако уживао својем осамљењу, те су теорије утонуле за увек. Да, господи, ми смо се пробудили за нов живот, ако вам то може да годи, рећи ћемо да су нас највише пробудиле управо ваше складне батине...»

ЗВЕЗДИЦЕ

Ко има разлога да се крије од полицијских позива нека узме стан у улици где је Обавештајни Биро, и тако га заиста никада нико не може пронаћи.

Гаргантуа

БАКСУЗ

Царих 4. окт.

Шеф штаба аустроугарске дунавске флотиле, Фон Ферстер, умро је. У очи смрти Вилем II га је својеручно одликовао гвозденим крстом I реда у присуству краља Фердинанда и Фон Макензена. Фон Ферстер је активно учествовао у свима операцијама против Србије и против Румуније.

ПОЉСКИ ЗАХТЕВИ

Царих, 4 окт

Фон Сајдлер изгледа да је расположен да учини неке уступке Пољацима. Парламентарна група саопштила му је услове, по којима би Пољаци пристали да по-

мажу владу. На тај начин можда би се створила већина за ратне кредите.

Пољски су услови:

1. Повраћај цивилне администрације у Галицији и 2. Накнада штете, која је причињена ратом и исплата реквизиционих бонова, које су народу дале војне власти. Захтеви о пољској легији нису изнесени.

Југословенски блок решио је, да гласа против провизорног буџета и да помаже опозицију. Фон Сајдлер покушава да на ма који начин дође до споразума са њима и позвао је њихове представнике на конференцију.

Међутим, по свима вестима из Беча, види се да је немогућно Сајдалеру да измири два крајње супротна гледишта, немачких и словенских странака, и зато се предвиђа, да ће он бити принуђен да да оставку. Већ му се помиње и заменик, а то је садашњи министар привреде Силва Тарука.

БОЛЕСТИ И ГЛАД

Лондон, 4 окт.

Једна студија о данашњим приликама у Немачкој открива нагло ширење разних болести, које је потекло због недовољне и нездраве хране.

Из разних аутентичних извора стижу извештаји о ширењу дизентерије, нарочито по-

великим варошима и индустријским центрима у Немачкој. Просечно дневно умиру 80 до 100 лица.

Званични немачки извештаји показују дефицит у жетви и то 40% у пшеници а 45 од сто у ражи, овсу и јечму, као и да ће Немце зима затећи без резерве.

Исто тако по целој земљи појавиле су се болести ногу и уста.

СРПСКИ СОЦИЈАЛИСТЕ

Марсељ, 3 окт.

На конгресу француских социјалиста у Бордоу говорио је у име српске социјалистичке странке Коста Новаковић, изложивши у својем говору велике и тешке жртве, што их је поднео његов мученички народ, остајући увек веран својој савезничкој дужности. Тај говор учинио је дубок утисак на цео скуп.

РАЗУМЉИВЕ ПОБУДЕ

Женева, 4 окт.

Бивши египатски Кедив, о коме се толико много говорило у афери Боло паше, отпутовао је са свитом из Цариха за Цариград. У Бечу ће га примити цар Карло.

Абас Хилми, пре него што ће поћи, објаснио је неким листовима, зашто иде из Швајцарске. У тим објашњењима бивши Кедив каже, да је из турске престонице отишао 19.5 зато што је био у непријатељским односима са ранијим везиром Саид Халимом. Сад је међутим постигао потпун споразум са новом владом, која му потпуно гарантује за будућност.

АРГЕНТИНА

Република Аргентина, која је некада носила име: «Сједињене Државе Рио де ла Плата», постоји данас као савез 14 државица или провинција. Њена је површина 2,806.400 квадрат. километара; а становника има 7,091.822, међу њима 30.000 дивљих Индијанаца и милион странаца. 1913 буџет аргентинске републике износио је 420.975.866 пезоса, а ратни трошкови 29.840.716 пезоса (1 пезос чини 2 и по франака).

За време мира њена војска броји 23.000 људи, а за време рата прелази 250.000. Војна служба је обавезна; али у војску се примају и добровољци. Од 23.000 војника, пре рата, било је 50 0 добровољаца.

Рок службе у војсци износи годину дана. После овога рока сваки војник преводи се

у резерву, која траје 9 година. Од 31 до 40 године сваки припада националној гарди, а од 41 до 45 територијалној гарди.

Како се сваке године јавља два пута више регрута него што је потребно, то се они бирају коцком. На кога коцка није пала, тај служи само 3 месеца.

Војници, који припадају резерви позивају се два пута у месец дана на вежбу; а кадровци два пута више, у 15 дана. Осим овога један пут годишње врши се гађање.

За 10 година национална гарда се позива на вежбу четири пута, и то по 15 дана.

После потпуно извршене мобилизације аргентинска војска може имати 20 пукова пешадије. Сваки пук има по 4 батаљона од 1000 војника и по једно митраљеско одељење,

Коњицу сачињавају: председникова гарда и 9 пукова. Сваки пук има 4 ескадрона, а сваки се ескадрон састоји из 125 коњаника.

Артилерију образују: пет пољских пукова (сваки пук има четири батерије од 75 мм), један хаубички пук од 105 мм., две групе брдске артилерије (свака по 3 батерије) и једна батерија пешачке артилерије. Топови су из Крупове фабрике.

Инжињерија је састављена из пет батаљона. Сваки батаљон има по три чете пионира, понтоњера и телеграфиста.

Железничара има две чете, које за себе чине један батаљон.

На послетку има пет колонских возова.

Овим груписаним јединицама треба додати: одлење бициклста, одељење митраљеско, топографско, административно и једно санитарско одељење.

Сва је војска подељена у три армије са седиштима у Буенос Аиресу, Парану и Тулуману.

У случају рата, аргентинска република може дати 170000 бораца, међу којима су 138000 провели у касарнама 3 месеца до две године. Национална гарда дала би такође неколико стотина добро опремљених војника. Аргентинска војска укупно би имала 270000 војника од 20 до 40 година.

ОПШТА САРАДЊА

Париз, 4 окт.

Из Петрограда телеграфишу да се за стварање новог Керенсковог кабинета поглавито има да захвали француском амбасадору Нолену и амбасадору Велике Британије Сир Џорџу Бушмену. Они су се потпуно били сложили да се постигне споразум између странака. Нови кабинет сматра се као трајнији.

Руска штампа у чланцима захваљује Француској и Енглеској на њиховом раду на препорођају младе Русије.

РУСКА БАНКА

Петроград, 4. окт.

На последњој седници Економског Савета, г. Шапов директор руске државне банке изнео је занимљиве појединости о стању ове финансиске установе.

Пасива, која је пре рата

износила 2 милијарде и 977 милиона рубаља, сада износи 18 милијарди и 640 милиона. Банчине новчанице у циркулацији достижу цифру од 12 милијарди и 285 милиона. Нова емисија од 2 милијарде у изради је.

На супрот томе депозит државне банке и приватних установа, које директно или индиректно од ње зависи, порасли су за време рата до огромне суме од 11 милијарди рубаља. Тај акат показује да је стварна финансијска ситуација Русије далеко мање рђава, него што изгледа онима који о њој суде површно.

БИТОЉ ПОД ВАТРОМ

Непријатељ је 1. овог месеца опет безразложно бомбардовао Битољ избацивши на варош 255 граната развог калибра.

Поред знатне материјалне штете погинули су: Невена, жена Божића Грујића; Аца Котевић, занатлија; Илинка Гроздановић; Сабри; седмогодишњи синчић Сабри-аге и Мириша, жена Кјупе Ибраима.

Сем тога, теже је рањено шест лица.

Јуче су Бугари понова избацили на варош 193 гранате. Овога пута, сем материјалне штете, срећом није било људских жртава.

МИХАЕЛИС ИЛИ БИЛОВ

Париз, 4 окт.

Министарска криза наступила је због оптужаба министра морине против она три посланика мањине, који су сарађивали на изазивању побуне међу морнарима са немачких ратних лађа.

Повлачење немачког министра морине неће задовољити потпуно већину у Рајхстагу, која чини канцелара солидарним са радњама министра морине.

Немачка штампа живо претреса питање о смењивању канцелара Михаелиса, који путује у Курландију и одакле се враћа идуће среде.

Кајзер и министар спољних послова, Килман, још су у Софији. Вратиће се, вероватно, крајем ове недеље у Берлин, и тек ће се онда сазнати намере немачке владе. Изгледа да ће се канцелар повући, и већ се говори ко ће га заменити. Пријатељи фон Билова развили су велику пропаганду у његову корист.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

На фронту Ене, после живог бомбардовања, Немци су покушали да изврше више испада на француске положаје, јужно од Куртона. Били су успели само да заузму један истакнутији положај, са кога су их Французи одмах отерали. Други покушај, јужно од Еле,

такође је пропao. Јака артилеријска борба трајала је цео дан у области висоравни.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Јутрос рано извршили смо један срећан испад. У области Геливела и железничке пруге Ипр—Стеден била је артилерија врло активна. Наши авијатичари извршили су јуче врло

многа извиђања, за време којих је било више сукоба са непријатељским авијацијама. Оборено је 5 немачких авијација. Једног нашег авијација нема.

Наши су авијатичари бомбардовали докове у Брицу и аеродроме у Варсенару и Вутава. Велика количина експлозива бачена је са добрим резултатом. Сви су се наши апарати вратили неповређени.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

На трентинском фронту је борбена активност била умерена. Северно од Ленгума, на језеру Лендро, за време борбе извиђача немачке су патроле натеране у бегство. На фронту Жилијена и у Карнији, од Паралбе до Ромбони, повремена артилеријска активност. На висоравни Бајнзице јак артилеријски двобој.

ПРОПАО ВОЗ

Амстердам, 4. окт.

Савезнички авијатичари, који су бомбардовали аеродром у Сен-Дени-Вестрему, уништили су 15 немачких апарата.

Једна бомба пала је на мост, на прузи за Мец, у тренутку када је наилазио војни воз, од 2 локомотиве и 45 вагона. Воз је био препун војника, који су ишли с фронта на осуство. Како је прва бомба покварила пругу, то је воз изишао из шина, и авијатичари су продужили да бомбардују воз. Међу немачким војницима било је врло много жртава.

БУНА ИНТЕРНИРАНИХ

Цирих, 4. октобра.

У аустријском логору за интерниране у Вагни близу Граца избили су нереди. Од неког времена интернирани су се бунили против администрације, што је довело до истраге. Аустријске војне власти су ухапсиле неке интерниране, главне потстрекаче побуне. Кад се жандармерија појавила из далека, дочекана је узвицима: »Варвари!« Жандармерија је употребила оружје.

Како јавља »Најес Винер Журнал« само један интерниран је стрељан.

МОНОПОЛ У РУСИЈИ

Петроград, 4. окт.

Влада је решила да заведе државни монопол на шећер и на његове прерађевине. У финансијским круговима се чини да ће ова мера донети државној каси приход од 900 милиона рубаља и да ће се она лако моћи примењивати. Остварење овог монопола почеће одмах.

КАРДИНАЛ МЕРСИЈЕ

—

Лондон, 4 окт.

Из Амстердама телеграфишу да је Ватикан тражио од генерала Фалкенхаузена, војног гувернера у Белгији, да допусти кардиналу Мерсије, да може ићи пре Божића у Рим, у политичкој мисији. Генерал Фалкенхаузен одговорио да ће му дати пасош само ако кардинал Мерсије обећа да неће искористити своје путовање да шири пропаганду против Немачке.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

РИМ. — Сутра почиње рад парламента. Верује се да ће седнице бити мирне.

ЦИРИХ. — Немачка штампа води јаку кампању против канцелара и тражи од Кајзера да захтева од њега оставку.

ЛОНДОН. — Општину Селнела, у источној Фландрији, Немци су казнили са 80300 марака, зато што је нудила цигарете и намирнице енглеским заробљеницима кад су туда пролазили.

АМСТЕРДАМ. — Берлински дописник »Рајнш-Вестфалише Цајтунга« (Крупов орган) сазнаје, да је здравље немачког канцелара Михаелиса доста орунуло.

ЛОНДОН. — Енглеска узима врло озбиљно питање о транзитну неких холандских производа, са којим се врши права контрабанда. Ако Холандија настави, Енглеска ће јој отказати какао, који је под енглеском контролом.

ЖЕНЕВА. — Говори се, да је конференцију у Софији сазвала Немачка да би натерала своје савезнике на продужење рата. Према овим вестима Кајзер је обећао да ће рат бити завршен ове зиме.

ЦИРИХ. — Главна комисија Рајхстага поднела је предлог о укидању политичке цензуре.

ЦИРИХ. — Из Пеште телеграфишу »Цајту« да је у Мађарској избила министарска криза. Два министра, Угерн и Мезефит, повући ће се.

ЛОНДОН. — »Морнинг Пост« објављује један чланак у коме препоручује Савезницима највећу резерву, што се тиче бугарских покушаја за мир, пошто ови покушаји нису ништа друго, него воља краља Фердинанда и његове тајне полиције. Била би срамота слушати предлоге бугарског краља.

Х-ВР. — У Белгији су Немци разорили 43.198 зграда. Један белгијски лист доноси списак свих тих зграда.

ПАРИЗ. — Јапан је понудио 5 милиона франка за рањене и болесне савезничке војнике. 300.000 је резервисано за Србију и за Румунију а остатак ће се поделити између Енглеске, Француске, Италије, Белгије и Русије.

ПАРИЗ. — Јутрос је извршена смртна казна над шпијунком играчицом Маром Хари, која је осуђена за веле издају.

РИМ. — Јуче су стигли енглески и француски представници за савезничку парламентарну конференцију. На првој седници говорио је Луцати и делегати Тауен и Симон.

РИМ. — Ускоро ће доћи овде комисија за испитивање афере Боло Паше.

ПАРИЗ. — По жељи парламента, влада је одредила 2 франка дневно за војнике, који се налазе на редовном осуству.

ЊУЈОРК. — Влада је одлучила да реквизише све прекоокеанске лађе преко 2500 тона, како трговачке тако и путничке. Цени се да тонажа трговачке флоте, која ће тако бити под владином контролом, износи око 2 милиона тона.

ПЕТРОГРАД. — Руски коминике јавља, да су код обале Анадолије, руски торпедерци уништили 11 товарних лађа и заробили 20 људи.

ЛОНДОН. — Међу несталним енглеским авијатичарима налази се и син Бовара Ло.

ХАВР. — За три последње недеље Немци су у Гану стрељали 30 грађана.

БАЗЕЛ. — Социјалисте из мањине, Кауцки и Вурм, морали су да напусте редакцију листа »Ди Наје Цајт« по наредби управе социјалдемократске странке. Њих је заменио Кунов, један од најактивнијих новинара из социјалистичке већине.

ПАРИЗ. — Г. Пенлеве вратио се данас из Лондона.

БУЕНОС АИРЕС. — Наређена је мобилизација аргентинске флоте и у опште влада не обична војничка активност.

ШТОКХОЛМ. — Ови шведски парламенат састаће се 12 јануара.

ПЕТРОГРАД. — За главног команданта северног фронта наименован је генерал Черемизев, а за команданта југозападног фронта генерал Волашченко.

ЦИРИХ. — Жетва сточне хране у Немачкој јако је побијала. Решено је да се закоље велика количина говеди и свиња због немогућности да се исхране.

ПАРИЗ. — Војвода од Конаута предао је генералу Дибажу, војном гувернеру Париза, велики крст ордена Св. Михаила и Св. Ђорђа о врату.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ

3. окт. слабија обострана ватра.

МАЛИ ОГЛАСИ

Нова американска ЗУБНА КЛИНИКА Др. Параскевопулоса

Препоручује своју нову американску зубну клинику. Једини атеље где се могу начинити американска десна са зубима без непца. Клиника се налази у Елнатијевој ул. бр. 357. За г.г. српске офицере и војнике нарочити попуст. 1-12

Наш отац Антоније М. Васовић, из среза жичког, умро је као интерниран у Аустро-Угарској, а одмах затим, од туге, умрла је и мати његова, наша добра бака, Милојка. Ову тужну вест саопштавамо својим рођацима и пријатељима. Ожалостени синови и унуци: Живојин, Христифор, Нестор, Рафаило и Хранислав, браћа Васовићи.